Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
MACIEJA SZPUNARA
od 14. siječnja 2021.[1]

Predmet C-762/19

SIA „CV-Online Latvia”
protiv
SIA „Melons”

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (Okružni sud u Rigi, Građanski odjel, Latvija))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravna zaštita baza podataka – Direktiva 96/9/EZ – Članak 7. – Pravo ‚*sui generis*’ stvaratelja baza podataka – Sprečavanje svih trećih osoba da bez odobrenja stvaratelja ‚izvlače’ ili ‚ponovno koriste’ cjelokupan ili znatan dio sadržaja baze podataka – Baza podataka dostupna na internetskoj stranici – Prikazivanje operatora pretraživača hiperpoveznice koja upućuje na tu stranicu i metaoznaka koje sadržavaju informacije koje se nalaze u bazi podataka”

Uvod

1. U skupini prava intelektualnog vlasništva, pravo *sui generis* na zaštitu baza podataka ubraja se među najnovija. Njegovo je uvođenje povezano s digitalizacijom i pojavom interneta. Naime, zbog eksponencijalnog povećanja količine informacija dostupnih zahvaljujući digitalnoj tehnologiji, razvrstavanje tih informacija u baze podataka u koje se uvid može izvršiti na internetu postalo je posebno korisno i stoga gospodarski isplativo. Istodobno, u digitalnom je okružju osobito lako napraviti savršeno kvalitetnu kopiju podataka iz baze uz zanemariv trošak i tako izvući nepripadnu dobit iz tuđeg truda. Stoga je u pravu Unije uspostavljen zaštitni mehanizam.

2. Doduše, baze podataka mogu u pravu država članica biti zaštićene autorskim pravom. Međutim, ta zaštita obično zahtijeva određeni stupanj originalnosti prilikom odabira ili raspoređivanja podataka. No, kako bi baza podataka bila korisna, ona mora, koliko je to moguće, biti iscrpna, a podaci raspoređeni prema redoslijedu relevantnom za vrstu dotičnih podataka, to jest abecedno, kronološki ili na drugi način, kako bi se omogućilo lako pronalaženje traženih podataka jer je to primarna namjena baze podataka. S obzirom na to, u većini situacija ni odabir građe baze ni njezin raspored ne mogu biti originalni[2]. Povrh toga, iako struktura baze podataka može biti zaštićena autorskim pravom, to ne može biti slučaj s njezinim sadržajem, osim ako je on sam originalan.

1 Izvorni jezik: francuski

2 Vidjeti, među ostalim, Derclaye, E., *The Legal Protection of Databases: A Comparative Analysis*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2008., str. 44. do 47.

3. Iz te je potrebe za zaštitom osim samim autorskim pravom u pravu Unije nastalo pravo *sui generis* na zaštitu baza podataka. Često izjednačeno s pravom srodnim autorskom pravu [3], pravo *sui generis* nastoji zaštititi ulaganje stvaratelja baze podataka u postizanje, verifikaciju ili predstavljanje tih podataka. Smjestivši se na granici između prava intelektualnog vlasništva i nepoštenog tržišnog natjecanja [4], pravo *sui generis* zahtijeva oprezno odvagivanje između, s jedne strane, legitimnih interesa stvaratelja baza podataka prilikom zaštite mogućnosti za amortizaciju svojeg ulaganja te, s druge strane, interesa korisnika i konkurenata tih stvaratelja prilikom pristupa osnovnoj informaciji i prilikom mogućnosti stvaranja inovativnih proizvoda temeljenih na tim informacijama.

4. U ovom su predmetu, koji se tiče takvog odvagivanja, suprotstavljeni stvaratelj baze podataka, u konkretnom slučaju baze ponuda za posao, i agregator sadržaja na internetu koji omogućava uvid u takve ponude sadržane na različitim internetskim stranicama [5]. Osobito će biti riječ o tome može li se rješenje koje je Sud izveo glede „metapretraživača" [6] primijeniti u ovom slučaju. Ovaj predmet također nudi priliku da se to rješenje razvije i razradi u pogledu pravila tržišnog natjecanja, osobito onih u vezi s nepoštenim tržišnim natjecanjem i zlouporabom vladajućeg položaja.

Pravni okvir

Pravo Unije

5. Na temelju članka 1. stavaka 1. i 2. Direktive 96/9/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 1996. o pravnoj zaštiti baza podataka [7]:

„1. Ova se direktiva odnosi na pravnu zaštitu baza podataka u bilo kojem obliku.

2. U smislu ove Direktive ‚baza podataka' znači zbirku samostalnih djela, podataka ili druge građe uređenih po određenom sustavu ili određenoj metodi i pojedinačno dostupnih elektroničkim ili drugim sredstvima."

6. Članak 7. te direktive, koji se nalazi u njezinu poglavlju III., naslovljenom „Pravo *sui generis*", određuje:

„1. Države članice omogućuju stvaratelju baze podataka, koji pokaže da je došlo do kvalitativnog i/ili kvantitativnog znatnog ulaganja u postizanje, verifikaciju ili predstavljanje njezina sadržaja, pravo sprečavanja izvlačenja i/ili ponovnog korištenja cjelokupnoga ili znatnog dijela, kvalitativno ili kvantitativno, sadržaja takve baze podataka.

2. U smislu ovog Poglavlja:

(a) ‚izvlačenje' znači trajan ili privremen prijenos cjelokupnog ili znatnog dijela sadržaja baze podataka na drugi medij bilo kojim sredstvima ili u bilo kojem obliku;

(b) ‚ponovno korištenje' znači svaki oblik stavljanja na raspolaganje javnosti cjelokupnog ili znatnog dijela sadržaja baze podataka distribucijom primjeraka, iznajmljivanjem, on-line ili drugim oblicima prijenosa. Prvom prodajom primjerka baze podataka unutar [Unije] od strane nositelja prava ili uz njegovu suglasnost iscrpljuje se pravo nadzora preprodaje takva primjerka unutar [Unije].

3 Vidjeti Derclaye, E., *op. cit.*, str. 53. i 54.

4 Vidjeti Derclaye, E., *op. cit.*, str. 53.

5 Vidjeti točku 25. ovog mišljenja.

6 Presuda od 19. prosinca 2013., Innoweb (C-202/12, u daljnjem tekstu: presuda Innoweb, EU:C:2013:850)

7 SL 1996., L 77, str. 20. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 24., str. 35.)

[...]

5. Ne smije se dopustiti ponavljano i sustavno izvlačenje i/ili ponovno korištenje neznatnih dijelova sadržaja baze podataka što uključuje postupke koji su u suprotnosti s redovitim korištenjem te baze podataka ili koji neopravdano dovode u pitanje zakonite interese proizvođača baze podataka."

7. Naposljetku, prema članku 13. navedene direktive:

„Ova Direktiva ne dovodi u pitanje odredbe koje se posebno odnose na [...] propise o ograničavajućim praksama i nepoštenom tržišnom natjecanju [...]"

Latvijsko pravo

8. Odredbe Direktive 96/9 u vezi s pravom *sui generis* prenesene su u latvijsko pravo u člancima 57. do 62. Autortiesību likumsa (Zakon o autorskom pravu) od 6. travnja 2000.[8], kako je izmijenjen Zakonom od 22. travnja 2004.[9].

Činjenično stanje, postupak i prethodna pitanja

9. SIA CV-Online Latvia (u daljnjem tekstu: CV-Online), društvo latvijskog prava, upravlja internetskom stranicom „CV.lv". Ta se stranica sastoji od baze podataka koju je CV-Online izradio i redovito je održava i koja sadržava oglase za posao koje objavljuju poslodavci.

10. Stranica „CV.lv", osim toga, opremljena je metaoznakama (*meta tags*), i to u obliku „mikropodataka" (*microdata*), u skladu s rječnikom koji je sastavio Schema.org, konzorcij četiriju najvećih pretraživača na internetu[10]. Te oznake nisu vidljive prilikom otvaranja internetske stranice CV-Online. One omogućuju internetskim pretraživačima da bolje prepoznaju sadržaj svake stranice kako bi ga ispravno indeksirali. To je važno za rangiranje stranice u rezultatima pretrage koja se provodi uz pomoću pretraživača. U slučaju internetske stranice CV-Online te metaoznake sadržavaju, za svaki oglas za slobodan posao u bazi podataka, sljedeće ključne riječi: „naziv radnog mjesta", „naziv poduzeća", „mjesto rada" i „datum objave oglasa".

11. SIA Melons, također društvo latvijskog prava, upravlja internetskom stranicom „KurDarbs.lv", koja je pretraživač specijaliziran za oglase za posao. Taj pretraživač omogućuje da se veći broj internetskih stranica koje sadržavaju oglase za posao pretražuje prema različitim kriterijima, među kojima je vrsta radnog mjesta i mjesto rada. Putem hiperpoveznica stranica „KurDarbs.lv" upućuje korisnike na internetske stranice na kojima su pretražene informacije prvotno objavljene, među kojima je i stranica CV-Online. Metaoznake koje CV-Online umetne u programski kôd svoje internetske stranice također se prikazuju na popisu rezultata dobivenih prilikom korištenja Melonsovim pretraživačem.

12. Smatrajući da postoji povreda njegova prava *sui generis*, CV-Online podnio je tužbu protiv Melonsa. Tvrdi da Melons „izvlači" i „ponovno koristi" znatan dio sadržaja baze podataka koja postoji na stranici „CV.lv". Prvostupanjski sud utvrdio je povredu predmetnog prava zato što postoji „ponovno korištenje" baze podataka.

8 *Latvijas Vēstnesis*, 2000., br. 148/150

9 *Latvijas Vēstnesis*, 2004., br. 69

10 Bing, Google, Yahoo i Yandex

13. Melons je sudu koji je uputio zahtjev podnio žalbu protiv prvostupanjske presude. Naglašava da njegova stranica ne osigurava *online* prijenos, to jest da ne funkcionira „u stvarnom vremenu". Ističe, osim toga, da se mora napraviti razlika između stranice „CV.lv" i baze podataka od koje se ona sastoji. U tom pogledu naglašava da se zbog metaoznaka koje CV-Online rabi stvara prikaz informacija o ponudama za posao u rezultatima dobivenima putem pretraživača „KurDarbs.lv". No, te metaoznake nisu dio baze podataka.

14. U tim je okolnostima Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (Okružni sud u Rigi, Građanski odjel, Latvija) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li tuženikovu djelatnost koja se sastoji od preusmjeravanja krajnjeg korisnika s pomoću hiperpoveznice na tužiteljevu internetsku stranicu na kojoj se može pregledavati baza podataka koja sadržava oglase za posao tumačiti na način da je obuhvaćena pojmom ‚ponovno korištenje' iz članka 7. stavka 2. točke (b) [Direktive 96/9], konkretnije, ponovnim korištenjem baze podataka drugim oblicima prijenosa?

2. Treba li informacije o metaoznakama koje se prikazuju u tuženikovu pretraživaču tumačiti na način da su obuhvaćene pojmom ‚izvlačenje' iz članka 7. stavka 2. točke (a) [Direktive 96/9], konkretnije, trajnim ili privremenim prijenosom cjelokupnog ili znatnog dijela sadržaja baze podataka na drugi medij bilo kojim sredstvima ili u bilo kojem obliku?"

15. Sud je zaprimio zahtjev za prethodnu odluku 17. listopada 2019. Pisana očitovanja podnijele su stranke u glavnom postupku, latvijska vlada i Europska komisija. Iste zainteresirane osobe bile su zastupane i na raspravi održanoj 22. listopada 2020.

Analiza

16. Sud koji je uputio zahtjev postavlja dva prethodna pitanja – kako glede Melonsova izvlačenja tako i glede njegova mogućeg ponovnog korištenja baze podataka CV-Online. Bojim se, međutim, da su u tim pitanjima, onako kako su oblikovana, ispušteni istinski pravni problemi povezani s Melonsovom uporabom baze podataka CV-Online kao i s odbijanjem potonjeg da trpi tu uporabu. Stoga, prema mojem mišljenju, ta pitanja valja preoblikovati kako bi se sudu koji je uputio zahtjev dao koristan odgovor [11].

17. Osim toga, ovaj zahtjev za prethodnu odluku zasniva se na pretpostavci da postoji baza podataka zaštićena pravom *sui generis* koje je zajamčeno odredbama poglavlja III. Direktive 96/9 a da se ne iznosi nikakvo utvrđenje nacionalnih sudova u tom pogledu. No, analiza pretpostavki za tu zaštitu u okolnostima konkretnog slučaja mogla bi biti korisna u svrhu ocjene moguće povrede prava dodijeljenih na temelju tih odredaba.

Postojanje zaštićene baze podataka

18. Podsjećam na to da članak 1. stavak 2. Direktive 96/9 definira bazu podataka kao „zbirku samostalnih djela, podataka ili druge građe uređenih po određenom sustavu ili određenoj metodi i pojedinačno dostupnih elektroničkim ili drugim sredstvima". Sud je već imao priliku presuditi da pod „drugom građom" valja shvatiti „građu koja je međusobno odvojiva a da to ne utječe na vrijednost njezina informacijskog, književnog, umjetničkog, glazbenog ili drugog sadržaja" [12]. Drugim riječima, ta građa mora imati „samostalnu informacijsku vrijednost" [13]. Osim toga, baza podataka mora sadržavati

11 Vidjeti točku 28. ovog mišljenja.

12 Presuda od 9. studenoga 2004., Fixtures Marketing (C-444/02, EU:C:2004:697, t. 29.)

13 Presuda od 9. studenoga 2004., Fixtures Marketing (C-444/02, EU:C:2004:697, t. 33.)

„tehničko sredstvo poput elektroničkog, elektromagnetnog ili elektrooptičkog postupka [...] ili drugog sredstva [...] koje omogućava lociranje bilo koje druge građe sadržane u njoj”[14]. Stoga je korisna građa baze podataka ona građa te baze koja se može locirati, kojoj se može pristupiti i koja ima samostalnu informacijsku vrijednost.

19. Glede zaštite baze podataka pravom *sui generis*, ona se, u skladu s člankom 7. stavkom 1. Direktive 96/9, primjenjuje samo pod uvjetom da se pokaže da je došlo do kvalitativnog i/ili kvantitativnog znatnog ulaganja u postizanje, verifikaciju ili predstavljanje sadržaja te baze[15]. Naime, cilj je prava *sui generis* zaštititi ulaganje stvaratelja baze podataka u njezino stvaranje[16]. Glede činjeničnog pitanja, na nacionalnim je sudovima da ocijene pokazuje li baza podataka čija je zaštita zatražena da je došlo do takvog ulaganja. Ta je ocjena, međutim, važna s aspekta tumačenja Direktive 96/9 i primjene odredaba kojima se ona prenosi jer moguću povredu prava *sui generis* uvedenog tom direktivom ne treba analizirati s obzirom na bazu podataka *in abstracto*, nego s obzirom na to ulaganje[17].

20. Osim toga, iako Direktivom 96/9 nije definiran pojam „znatno ulaganje”, Sud je dao neke elemente te definicije. On je, naime, presudio da se ulaganje u postizanje sadržaja baze podataka odnosi na „sredstva namijenjena traženju postojeće građe i njezinu objedinjavanju u navedenoj bazi, isključujući sredstva upotrijebljena radi samog stvaranja građe”[18]. Ulaganje u verifikaciju takvog sadržaja sastoji se od „sredstava koja su radi osiguranja pouzdanosti informacija sadržanih u navedenoj bazi namijenjena provjeri točnosti tražene građe, prilikom uspostave te baze kao i tijekom njezina funkcioniranja”[19], a što nužno obuhvaća ažuriranje baze podataka i uklanjanje zastarjele građe. Naposljetku, ulaganje u predstavljanje sadržaja baze podataka odnosi se na „sredstva koja su namijenjena tomu da se navedenoj bazi dodijeli funkcija obrade informacija, to jest ona sredstva koja su namijenjena sustavnom ili metodičkom raspoređivanju građe sadržane u toj bazi kao i organizaciji njihove pojedinačne dostupnosti”[20]. Ova potonja kategorija obuhvaća, dakle, ulaganje u sredstvo za pretraživanje, ako je baza podataka njime opremljena.

21. Što se tiče baze podataka CV-Online, čini se da se druga građa koja čini njezin sadržaj sastoji od ponuda za posao. Naime, svaka je ponuda za posao informacijska jedinica koja, s jedne strane, ima samostalnu informacijsku vrijednost i koja se, s druge strane, može odvojiti od drugih ponuda za posao sadržanih u toj bazi podataka. Osim toga, svaka ponuda za posao u bazi podataka CV-Online pojedinačno je dostupna zahvaljujući obrascu pretrage koji ta baza sadržava.

22. Tu građu nije stvorio CV-Online, nego su mu je poslodavci dostavili. To društvo također osigurava, u određenoj mjeri, verifikaciju te građe kao i njezino predstavljanje, osobito time što je postavilo obrazac pretrage na svoju internetsku stranicu. Iako je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri može li CV-Online pokazati da je došlo do znatnog ulaganja u stvaranje njegove baze podataka, ništa na prvi pogled ne može dovesti u pitanje pretpostavku da je to doista slučaj.

14 Presuda od 9. studenoga 2004., Fixtures Marketing (C-444/02, EU:C:2004:697, t. 30.)

15 Zbog činjenice da se zaštita baze podataka uvjetuje postojanjem znatnog ulaganja, pravo *sui generis* utvrđeno u članku 7. Direktive 96/9 razlikuje se od određenih prava srodnih autorskom pravu, čiji je glavni cilj također nadoknaditi ulaganje, ali koja ne sadržavaju takav uvjet (poput prava proizvođača fonograma o kojem je bila riječ u predmetu povodom kojeg je donesena presuda od 29. srpnja 2019., Pelham i dr. (C-476/17, EU:C:2019:624)).

16 Vidjeti uvodne izjave 39. do 42. Direktive 96/9.

17 Vidjeti u tom smislu presudu od 9. studenoga 2004., The British Horseracing Board i dr. (C-203/02, EU:C:2004:695, t. 69.).

18 Presuda od 9. studenoga 2004., Fixtures Marketing (C-338/02, EU:C:2004:696, t. 24.)

19 Presuda od 9. studenoga 2004., Fixtures Marketing (C-338/02, EU:C:2004:696, t. 27.)

20 Presuda od 9. studenoga 2004., Fixtures Marketing (C-338/02, EU:C:2004:696, t. 27.)

Sadržaj prethodnih pitanja

23. Svojim prvim prethodnim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita je li definicijom „ponovno korištenje" u članku 7. stavku 2. točki (b) Direktive 96/9 obuhvaćena činjenica da se posredstvom hiperpoveznice korisnik upućuje na internetsku stranicu na kojoj se može izvršiti uvid u sadržaj baze podataka u vezi s ponudama za posao.

24. Iako smatram da se ne radi ni o kakvom upućivanju „na bazu podataka", nego o upućivanju na građu te baze, u ovom slučaju na ponude za posao, čini mi se da istinski problem koji se ističe tim pitanjem ne počiva u hiperpoveznicama kao takvima [21], nego u načinu na koji se odabiru ponude za posao na koje te poveznice upućuju.

25. No, taj se odabir odvija s pomoću pretraživača koji je specijaliziran za ponude za posao i koji Melons stavlja na raspolaganje. Taj pretraživač preuzima i indeksira stranice koje sadržavaju ponude za posao, poput stranice „CV.lv", i potom omogućuje pretraživanje u indeksiranim sadržajima [22] prema kriterijima poput naravi posla i mjesta rada, koji su dva najvažnija kriterija u traženju zaposlenja. Radi se, dakle, o pretraživaču specijaliziranom za pretraživanje u bazama podataka dostupnima na internetu, u konkretnom slučaju bazama ponuda za posao. Takvi se pretraživači često nazivaju „agregatorima sadržaja". Pravno pitanje relevantno za davanje korisnog odgovora na prvo prethodno pitanje jest način na koji se s aspekta članka 7. Direktive 96/9 mogu okvalificirati rezultati koje korisnici mogu dobiti zahvaljujući tom pretraživaču.

26. Svojim drugim prethodnim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita treba li informacije podrijetlom iz metaoznaka internetske stranice koja sadržava bazu podataka, a koje se prikazuju u internetskom pretraživaču koji treća osoba stavlja na raspolaganje, tumačiti na način da su obuhvaćene definicijom „izvlačenja" iz članka 7. stavka 2. točke (a) Direktive 96/9.

27. Zasigurno je samo po sebi zanimljivo pitanje ulazi li reproduciranje i stavljanje na raspolaganje javnosti metaoznaka internetske stranice koja sadržava bazu podataka u definiciju pojma „izvlačenje" sadržaja te baze u smislu članka 7. stavka 2. točke (a) Direktive 96/9 [23]. Međutim, čini mi se da je to drugo pitanje, baš kao i prvo, obuhvaćeno općenitijim problemom, to jest, još jednom, problemom ocjene funkcioniranja specijaliziranog pretraživača s aspekta prava *sui generis* utvrđenog u članku 7. te direktive.

28. Zbog tih razloga, a kako bi se sudu koji je uputio zahtjev dao koristan odgovor, predlažem da se oba prethodna pitanja analiziraju zajedno, tako da ih se shvati na način da se odnose na to ima li na temelju članka 7. stavaka 1. i 2. Direktive 96/9 stvaratelj baze podataka koja je slobodno dostupna na internetu pravo spriječiti korištenje te baze podataka putem internetskog pretraživača specijaliziranog za pretraživanje sadržaja baza podataka (agregator sadržaja).

21 Iako je Sud smatrao da hiperpoveznice, među kojima su „duboke veze", nisu povreda prava stavljanja na raspolaganje javnosti u okviru sustava iz članka 3. Direktive Europskog parlamenta i Vijeća 2001/29/EZ od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu (SL 2001., L 167, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 119.) (presuda od 13. veljače 2014., Svensson i dr., C-466/12, EU:C:2014:76), ne vidim razlog zbog kojeg bi te poveznice bile povreda prava na ponovno korištenje sadržaja baze podataka dostupne na internetu jer je to ponovno korištenje definirano kao „svaki oblik stavljanja na raspolaganje javnosti" takvog sadržaja.

22 Prema opisu funkcioniranja tog pretraživača koji je na raspravi dao CV-Online i koji Melons nije osporio.

23 U tom se pogledu neke naznake mogu naći u sudskoj praksi Suda. On je, među ostalim, presudio da se pojmovi „izvlačenje" i „ponovno korištenje" u smislu članka 7. Direktive 96/9 ne mogu ograničiti na slučajeve u kojima se izvlačenje i ponovno korištenje odvijaju izravno iz izvorne baze niti pretpostavljaju izravan pristup toj bazi (presuda od 9. studenoga 2004., The British Horseracing Board i dr., C-203/02, EU:C:2004:695, t. 52. i 53.). Čini mi se da to odgovara glavnom argumentu Melonsa prema kojem metaoznake, kojima je internetska stranica CV-Online opremljena, nisu dio njegove baze podataka. Preostaje, međutim, utvrditi jesu li informacije koje te oznake sadržavaju znatan dio sadržaja te baze podataka.

Tumačenje članka 7. stavaka 1. i 2. Direktive 96/9

29. Zbog činjenice da se problem postavlja na način naveden u točki 28. ovog mišljenja, može se uočiti sličnost između ovog predmeta i predmeta povodom kojeg je donesena presuda Innoweb, u kojoj je Sud imao priliku odlučiti o načinu na koji, s aspekta prava *sui generis* predviđenog Direktivom 96/9, treba okvalificirati metapretraživač koji omogućuje pretraživanje u tuđim bazama podataka. Postavlja se, dakle, pitanje može li se – i u kojoj mjeri – rješenje koje je Sud prihvatio u tom predmetu primijeniti u ovom slučaju.

Predmet Innoweb

30. Predmet povodom kojeg je donesena ta presuda odnosio se na pretraživač specijaliziran za oglase za prodaju rabljenih vozila. Taj pretraživač, dostupan na internetu, omogućavao je pretraživanje na internetskim stranicama s oglasima za automobile koje su okvalificirane kao baze podataka zaštićene pravom *sui generis* predviđenim u Direktivi 96/9, tako što su se koristili vlastiti obrasci pretrage navedenih internetskih stranica, odakle potječe njegov naziv „metapretraživač”. Taj metapretraživač prevodio je zahtjeve korisnika na način da su razumljivi za obrasce pretrage internetskih stranica koje sadržavaju oglase za automobile, omogućujući tako korisnicima pretraživanje na više stranica istodobno, prema *grosso modo* istim kriterijima poput onih koje su te stranice koristile, to jest relevantnim obilježjima rabljenih vozila. Rezultati pretrage putem pretraživača sadržavali su dostupne oglase ovisno o odabranim kriterijima, među ostalim, s hiperpoveznicama na internetske stranice na koje su ti oglasi stavljeni [24].

31. U svojoj presudi Sud je presudio da se u okolnostima poput onih u glavnom postupku u tom predmetu operator metapretraživača ponovno koristi, u smislu članka 7. stavka 1. Direktive 96/9, cjelokupnim ili znatnim dijelom sadržaja baze podataka koja se sastoji od internetske stranice na kojoj taj metapretraživač omogućuje pretraživanje [25].

32. Sud je, naime, osobito smatrao da – time što omogućuje pretraživanje svih podataka u nekoj zaštićenoj bazi podataka – metapretraživač pruža svojim korisnicima, koje valja okvalificirati kao javnost, pristup cjelokupnom sadržaju te baze na način drukčiji od onoga koji je predvidio njezin stvaratelj [26]. Taj je metapretraživač bio, dakle, blizak parazitskom konkurentskom proizvodu iz uvodne izjave 42. Direktive 96/9 jer je sličan bazi podataka, pri čemu on, međutim, ne raspolaže podacima [27]. Tako se operator metapretraživača namjerno ponovno koristi znatnim dijelom sadržaja, ako ne i cjelokupnim sadržajem baze podataka u kojoj taj metapretraživač obavlja pretraživanje [28]. Osim toga, bez važnosti je bilo to što je, radi pristupanja svim informacija u vezi s ponudom za prodaju rabljenog vozila, bilo nužno slijediti poveznicu na izvornu bazu podataka tog oglasa [29].

Primjena u ovom predmetu

33. Specijalizirani pretraživač poput onoga koji Melons stavlja na raspolaganje funkcionira različito od metapretraživača. Naime, on se ne koristi obrascima pretrage internetskih stranica na kojima omogućava pretraživanje i ne prevodi u stvarnom vremenu zahtjeve svojih korisnika u kriterije kojima se ti obrasci koriste. Umjesto toga, on redovito indeksira te stranice i njihovu kopiju pohranjuje na svojim vlastitim poslužiteljima. Potom, zahvaljujući svojem vlastitom obrascu pretrage, on omogućava korisnicima pretraživanje prema kriterijima koje on nudi, pri čemu se to pretraživanje odvija među

24 Vidjeti presudu Innoweb, točke 9. do 11. kao i 25. i 26.

25 Presuda Innoweb, izreka

26 Presuda Innoweb, točke 40. i 51.

27 Presuda Innoweb, točka 48.

28 Presuda Innoweb, točke 52. i 53.

29 Presuda Innoweb, točke 44. i 45.

podacima koji su bili indeksirani. Time Melonsov pretraživač postupa na način sličan općim internetskim pretraživačima, poput Googlea. Razlika je u tome što, dok opći pretraživači u načelu prolaze cijelu mrežu (*World Wide Web*), prelazeći s jedne internetske stranice na drugu putem hiperpoveznica sadržanih na tim stranicama, specijalizirani pretraživač programiran je da indeksira samo internetske stranice u svojem području specijalizacije, u ovom slučaju stranice koje sadržavaju ponude za posao. Osim toga, njegova metoda za indeksiranje i njegov obrazac pretrage optimirani su kako bi omogućili pretraživanje i odabir rezultata prema kriterijima koji su relevantni s aspekta osoba koje traže posao, osobito glede vrste radnog mjesta i mjesta rada. Takav se pretraživač koristi, dakle, namjerno određenim internetskima stranicama, poput stranice CV-Online.

34. No, u presudi Innoweb Sud je odredio obilježja metapretraživača čije je funkcioniranje okvalificirano kao ponovno korištenje sadržaja baza podataka u kojima taj pretraživač omogućuje pretraživanje. Ta su obilježja stavljanje na raspolaganje obrasca pretrage koji u bitnome ima ista obilježja kao i obrasci za pretragu ponovno korištenih baza podataka, prevođenje zahtjeva u stvarnom vremenu i prikazivanje rezultata prema redoslijedu koji se temelji na kriterijima koji su usporedivi s onima kojima se koriste te baze, uz grupiranje duplikata nađenih u više baza podataka [30].

35. Međutim, ne mislim da se ta presuda može protumačiti *a contrario*, u tom smislu da svaka druga usluga pružena na internetu ne dovodi do ponovnog korištenja bazom podataka samo zbog toga što nema ista obilježja. Sud je u predmetu u glavnom postupku uputio na konkretan slučaj kako bi sudu koji je uputio zahtjev dao precizan odgovor. Zaključak do kojeg je Sud došao ipak se ne temelji na detaljima funkcioniranja metapretraživača o kojem je riječ u konkretnom slučaju, nego na činjenici da je na način koji stvaratelj predmetne baze podataka nije predvidio on omogućio pretraživanje cjelokupnog sadržaja te baze, stavljajući tako taj sadržaj na raspolaganje svojim vlastitim korisnicima.

36. No, kao što to proizlazi iz informacija sadržanih u zahtjevu za prethodnu odluku i očitovanjima stranaka, specijalizirani pretraživač poput Melonsova nudi istu mogućnost pretraživanja cjelokupnog sadržaja baze podataka (ili, konkretnije, više baza podataka istodobno). Taj pretraživač omogućuje pretraživanje na više internetskih stranica s ponudama za posao prema relevantnim kriterijima i bez prolaženja kroz vlastite obrasce pretrage tih stranica. Rezultat te pretrage daje korisniku pristup ponudama za posao koje su odabrane prema navedenim kriterijima. Budući da se navedene internetske stranice mogu okvalificirati kao baze podataka zaštićene pravom *sui generis* koje je predviđeno Direktivom 96/9, predmetni pretraživač omogućava pretraživanje cjelokupnog sadržaja tih baza, tako što se ponovno koristi tim sadržajem u smislu koji je izrazu „ponovno korištenje" Sud dao u presudi Innoweb. Štoviše, time što na vlastitom poslužitelju indeksira i preslikava sadržaj internetskih stranica, Melonsov pretraživač izvlači sadržaj baza podataka od kojih se te stranice sastoje. Stavljanje na raspolaganje hiperpoveznica na oglase koji se nalaze na internetskoj stranici CV-Online i prikazivanje informacija sadržanih u metaoznakama te stranice, spomenutima u prethodnim pitanjima, samo je vanjski odraz tog izvlačenja i tog ponovnog korištenja, koji je od sekundarne važnosti. Situacija o kojoj je riječ u glavnom postupku ne razlikuje se, dakle, znatno od situacije u predmetu povodom kojeg je donesena presuda Innoweb.

37. Valja, dakle, zaključiti da se pretraživačem koji kopira i indeksira ukupnost ili znatan dio baza podataka koje su slobodno dostupne na internetu, a potom svojim korisnicima omogućava da pretražuju te baze podataka prema kriterijima relevantnima s aspekta njihova sadržaja, izvlači i ponovno koristi taj sadržaj u smislu članka 7. stavka 2. Direktive 96/9. S obzirom na to, ne mislim da bi analiza tu trebala stati. Naime, pravo spriječiti takvo izvlačenje i ponovno korištenje mora, prema mojem mišljenju, ispunjavati dodatne uvjete.

30 Presuda Innoweb, izreka

Predmet i cilj zaštite pravom sui generis

38. Mora se utvrditi da je u presudi Innoweb Sud protumačio pojam „ponovno korištenje" na način kojim se dosta štite interesi stvaratelja baza podataka [31]. Naime, metapretraživač se mogao analizirati kao obična automatizacija pretraživanja većeg broja baza podataka. No, stvaratelji baza podataka ionako su predvidjeli tu funkcionalnost pretraživanja [32]. Sadržaj baze podataka već je sam njezin stvaratelj stavio javnosti na raspolaganje, ako se radi o bazi sa slobodnim pristupom na internetu.

39. Iako je Sud odlučio dodijeliti stvarateljima baza podataka zaštitu od metapretraživača u situacijama poput one u predmetu povodom kojeg je donesena presuda Innoweb, to je učinjeno da se spriječi izrada parazitskih konkurentskih proizvoda. Naime, zbog takve bi aktivnosti primici mogli izmaći navedenim stvarateljima i tako ih lišiti prihoda koji im trebaju omogućiti da amortiziraju svoja ulaganja u stvaranje i funkcioniranje baza podataka [33]. Naime, kao što sam to već naveo [34], zaštita tih ulaganja krajnji je *ratio legis* Direktive 96/9 [35]. Smatram da je radi postizanja ciljeva te direktive, a da se istodobno ne ugroze drugi legitimni interesi, nužno zabrinutost kojom se Sud vodio u navedenom predmetu ugraditi u tumačenje prava *sui generis* predviđenog u članku 7. navedene direktive.

40. Naime, iako pravo *sui generis* predviđeno u članku 7. Direktive 96/9 ima za cilj zaštititi stvaratelje baza podataka od izrade parazitskih konkurentskih proizvoda [36], ono ne smije istodobno dovesti do sprečavanja izrade inovativnih proizvoda koji imaju dodanu vrijednost [37]. No, može se pokazati teškim napraviti razliku između tih dviju kategorija proizvoda. Ono što će se stvaratelju baze podataka činiti parazitskim, korisnicima će predstavljati veliku dodanu vrijednost.

41. Različiti agregatori sadržaja na internetu izvrstan su primjer za to. Ne samo da oni omogućuju bolje strukturiranje i učinkovitije pretraživanje informacija na internetu nego i doprinose dobrom odvijanju tržišnog natjecanja i transparentnosti ponuda i cijena. Stoga oni omogućuju smanjenje troškova za potrošače i učinkovitiju raspodjelu resursa. U određenim su sektorima agregatori sadržaja potaknuli stvarnu revoluciju na tržištu, primjerice u sektoru putničkog zračnog prijevoza. Ti agregatori imaju, dakle, nezanemarivu ulogu u funkcioniranju interneta i, općenitije, u funkcioniranju digitalne ekonomije.

42. Istodobno je nesporno da, time što svoje usluge oslanjaju na usluge stvaratelja sadržaja na internetu, ti agregatori izvode dobit iz gospodarskog napora tih stvaratelja. Time oni u promjenjivoj mjeri zadiru u gospodarske modele operatora čiji je sadržaj podvrgnut agregiranju, poput stvaratelja baza podataka kojima se može pristupiti na internetu. Stoga se mora uspostaviti pravična ravnoteža između interesa tih operatora te interesa agregatora sadržaja i njihovih korisnika.

43. Čini mi se da je u slučaju baza podataka, zaštićenih pravom *sui generis* na temelju članka 7. Direktive 96/9, volja zakonodavca Unije bila zasnovati tu ravnotežu na pojmu ulaganja stvaratelja baze podataka. Stoga se čini da bi kriterij nanošenja štete ulaganju, u smislu rizika za mogućnost da se ono amortizira, kao uvjet za dodjelu zaštite pravom *sui generis*, omogućio postizanje ciljeva tog prava [38] a da se ne ograniči neproporcionalno inovacija na informatičkom tržištu.

31 Ili čak previše štite, prema mišljenju nekih autora. Vidjeti, među ostalim, Husovec, M., „The End of (Meta) Search Engines in Europe?", *Chicago-Kent Journal of Intellectual Property*, 2014., br. 1, str. 145. do 172.

32 I preoblikuje pomiješane informacije u bazu podataka, čime dijelovi njezine građe postaju pojedinačno dostupni, kao što to zahtijeva članak 1. stavak 2. Direktive 96/9 (vidjeti presudu od 9. studenoga 2004., Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, t. 31.).

33 Presuda Innoweb, točke 41. do 43. kao i 48.

34 Vidjeti točku 19. ovog mišljenja.

35 Vidjeti uvodne izjave 7. do 12. kao i 40. i 41. te direktive.

36 Vidjeti uvodnu izjavu 42. te direktive.

37 Vidjeti uvodnu izjavu 47. te direktive.

38 Valja napraviti razliku između *predmeta* zaštite pravom *sui generis*, to jest sadržaja baze podataka, i *cilja* te zaštite, to jest ulaganja.

44. Tekst članka 7. Direktive 96/9 dopušta, prema mojem mišljenju, primjenu takvog kriterija. Naime, prema članku 7. stavku 1. te direktive, stvaratelj baze podataka, *koji pokaže da je došlo do kvalitativnog i/ili kvantitativnog znatnog ulaganja u postizanje, verifikaciju ili predstavljanje njezina sadržaja*, ima pravo sprečavanja izvlačenja ili ponovnog korištenja cjelokupnoga ili znatnog dijela sadržaja takve baze podataka.

45. Iz te formulacije proizlazi da je prvi cilj te odredbe ograničiti zaštitu pravom *sui generis* samo na baze podataka čije stvaranje ili funkcioniranje zahtijeva znatna ulaganja. Taj je cilj u skladu s ciljem Direktive 96/9 u vidu zaštite i poticanja takvih ulaganja. To ograničenje ima, međutim, i funkciju zaštite tržišnog natjecanja. Naime, Sud je već imao priliku presuditi da se predmetno ulaganje mora odnositi, među ostalim, na prikupljanje informacija koje čine sadržaj baze podataka, isključujući ulaganja u stvaranje tih informacija [39]. Time se onemogućuje da subjekt koji je stvorio informaciju monopolizira tu informaciju [40].

46. Isto tako, zaštita dodijeljena pravom *sui generis* trebala bi se odobriti samo kada se predmetnim izvlačenjem ili ponovnim korištenjem šteti ulaganju u stvaranje ili funkcioniranje baze podataka čija se zaštita traži, u tom smislu da predstavljaju rizik za mogućnosti amortizacije tog ulaganja, osobito time što ugrožavaju prihode koji potječu od korištenja predmetnom bazom podataka. Naime, time što se zaštita ograničava na baze podataka koje su dale povoda znatnim ulaganjima, traženi bi cilj bio samo djelomično postignut, ako se na tu zaštitu može pozvati protiv djelovanja koja ne štete predmetnom ulaganju.

47. Nacionalni sudovi ne bi morali, dakle, provjeriti samo to je li došlo do izvlačenja ili ponovnog korištenja cjelokupnog ili znatnog dijela sadržaja baze podataka i pokazuju li postizanje, verifikacija ili predstavljanje tog sadržaja da je došlo do znatnog ulaganja, nego i to jesu li predmetno izvlačenje ili ponovno korištenje rizik za mogućnosti amortizacije tog ulaganja. Samo ako bi to bio slučaj, stvaratelji baza podataka morali bi imati pravo spriječiti izvlačenje ili ponovno korištenje sadržaja svojih baza.

48. CV-Online tvrdi da svoje prihode ostvaruje iz uplata koje izvršavaju poslodavci za oglase stavljene na njegovu internetsku stranicu. Radi se, dakle, o načinu financiranja drukčijem od načina na koji se financira baza podataka o kojoj je bila riječ u predmetu povodom kojeg je donesena presuda Innoweb, a koji se temeljio na oglašavanju. CV-Online smatra da cijena koju je on u mogućnosti zahtijevati od tih poslodavaca ovisi o broju osoba koji posjećuje njegovu stranicu. No, taj broj pada zbog postojanja usluga poput Melonsova pretraživača.

49. Međutim, kao prvo, ta se tvrdnja čini isključivo hipotetskom i mora se potkrijepiti čvrstim dokazima da bi bila osnovana glede nanošenja štete ulaganju u bazu podataka CV-Onlinea zbog postojanja specijaliziranih pretraživača poput Melonsova. Kao drugo, takav pretraživač zamjenjuje samo obrazac pretrage s internetske stranice CV-Onlinea. Naprotiv, ta internetska stranica ostaje nužan posrednik između tražitelja zaposlenja i poslodavaca jer samo ona sadržava potpune informacije o ponudama za posao kao i sredstvo koje korisnicima omogućava da svoje molbe za posao podnesu izravno s te stranice [41]. Sa stajališta poslodavaca ne čini se da postoji utjecaj na učinkovitost CV-Onlinea kao prilike za traženje zaposlenika. Naposljetku, kao treće, pravo *sui generis* nije namijenjeno zaštiti od postojanja bilo kakvog tržišnog natjecanja, nego od poslovnog parazitizma. Stoga se CV-Online ne može pozivati na to pravo kako bi se usprotivio postojanju bilo kakvog drugog pretraživača u području ponuda za posao. Sve to spada, međutim, u činjenične ocjene koje će morati izvesti sud koji je uputio zahtjev.

39 Vidjeti, među ostalim, presudu od 9. studenoga 2004., The British Horseracing Board i dr. (C-203/02, EU:C:2004:695, t. 1. prva alineja izreke).

40 Vidjeti, među ostalim, Derclaye, E., *op.cit.*, str. 94.

41 Ovo potonje sredstvo nije dio baze podataka, nego je dodatna usluga. Ono, međutim, sudjeluje u redovitom korištenju CV-Onlinea bazom podataka. S tim u vezi, na to korištenje ne utječe postojanje Melonsova pretraživača.

50. Osim toga, taj će sud također morati uzeti u obzir dodatan aspekt, to jest zaštitu tržišnog natjecanja.

Aspekti povezani sa zaštitom tržišnog natjecanja

51. Podsjećam na to da, prema članku 13. Direktive 96/9, ona ne dovodi u pitanje odredbe koje se posebno odnose na propise o nepoštenom tržišnom natjecanju. Može se činiti da je to pravilo, koje usto sadržava dugačak popis pravnih područja na koja navedena direktiva ne utječe, uobičajeni uvjet koja je prisutan u velikom broju zakonodavnih tekstova Unije. Međutim, u slučaju Direktive 96/9 i konkretno prava *sui generis* koje ona uspostavlja to navođenje nepoštenog tržišnog natjecanja ima veliku važnost.

52. Naime, iako pravo *sui generis* ima oblik prava intelektualnog vlasništva, ono potječe od prava nepoštenog tržišnog natjecanja [42]. Njegov je cilj zaštititi stvaratelja baza podataka od prakse koja je karakteristična za nepošteno tržišno natjecanje, to jest od parazitizma. Međutim, čini mi se da ta zaštita ne može dovesti do drugog protutržišnog postupanja, to jest zlouporabe vladajućeg položaja. No, postoji rizik da zaštita stvaratelja baza podataka na temelju prava *sui generis* dovede do takvih praksi. Tvorci Direktive 96/9 bili su, inače, svjesni tog rizika. Briga da ga se izbjegne, dakle, izričito je navedena kao svrha pravila o nepostojanju utjecaja, uvedenog Direktivom 96/9, na nacionalno ili Unijino pravo tržišnog natjecanja, sadržanog u njezinu članku 13. [43].

53. Sud je već u više navrata imao priliku presuditi da isključivo pravo kojim se štiti baza podataka može dovesti do zlouporabe ako se to odbijanje tiče informacija nužnih za obavljanje predmetne djelatnosti, ako je ono prepreka pojavi novog proizvoda za kojim postoji potencijalna potražnja, ako nije opravdano objektivnim razlozima i ako može posve isključiti tržišno natjecanje na sekundarnom tržištu [44].

54. Točno je da se ta sudska praksa odnosila na uskraćivanje dodjele licence, dok se u ovom predmetu radi o ponovnom korištenju sadržaja baze podataka bez odobrenja stvaratelja te baze. Međutim, predmeti u kojima je Sud imao priliku izjasniti se ticali su se baza podataka zaštićenih autorskim pravom koje svojem nositelju daje isključivu mogućnost da odobri ili zabrani bilo kakvo iskorištavanje predmeta zaštite. U slučaju takvog prava svako zadiranje u područje koje je isključivo pridržano nositelju prava jest povreda navedenog prava. Naprotiv, pravo *sui generis*, predviđeno u članku 7. Direktive 96/9, ne daje isključivo pravo koje je tako široko kao autorsko pravo. Tim se člankom samo uvodi mogućnost stvaratelja baze podataka da spriječi izvlačenje ili ponovno korištenje sadržaja te baze. Stoga korištenje tom mogućnošću treba ocijeniti s aspekta zabrane zlouporabe vladajućeg položaja.

55. Internetska stranica „CV.lv” prikazana je kao najvažnija stranica u Latviji za oglase za posao. Stoga je moguće da je korištenje informacijama koje ona sadržava nužno za obavljanje djelatnosti agregiranja ponuda za posao na internetu u toj državi članici [45]. Uskrata pristupa tim informacijama bila bi, dakle, prepreka pojavi takvih usluga na tržištu. Ako sud koji je uputio zahtjev utvrdi da funkcioniranje pretraživača poput Melonsova ne šteti ozbiljno ulaganju CV-Onlinea u njegovu bazu podataka [46], time bi se uklonilo jedino, čini se, objektivno opravdanje za odbijanje.

42 Vidjeti Prijedlog direktive Vijeća o pravnoj zaštiti baza podataka, COM(92) 24 *final*, t. 5.3.6. do 5.3.10., str. 35.

43 Prema uvodnoj izjavi 47. Direktive 96/9, „zaštita pravom *sui generis* ne smije omogućiti olakšavanje zloporabe vladajućeg položaja [...] stoga odredbe ove Direktive ne dovode u pitanje primjenu pravila o tržišnom natjecanju Zajednice ili nacionalnih pravila o tržišnom natjecanju”.

44 Presuda od 29. travnja 2004., IMS Health (C-418/01, EU:C:2004:257, t. 35. i 37. te navedena sudska praksa)

45 Naime, takva djelatnost nije previše korisna za korisnike ako u agregiranim rezultatima nema glavnog dionika.

46 Vidjeti točke 48. i 49. ovog mišljenja.

56. Naposljetku, predmetno odbijanje očito može isključiti tržišno natjecanje s predmetnog tržišta. Naime, kao prvo, CV-Online selektivno ostvaruje svoje pravo sprečavanja izvlačenja i ponovnog korištenja sadržaja svoje baze podataka. To društvo samo tvrdi da se ne protivi indeksiranju i reproduciranju svoje internetske stranice putem općih pretraživača, poput Googlea. Baš naprotiv, ono olakšava to indeksiranje opskrbljujući svoju stranicu metaoznakama kako bi se to indeksiranje učinilo točnijim i privuklo korisnike koji traže ponude za posao posredstvom tih općih pretraživača. S druge strane, CV-Online protivi se istom postupanju specijaliziranih pretraživača poput Melonsova jer oni mogu stupiti u tržišno natjecanje s njegovom vlastitom djelatnošću.

57. Kao drugo, CV-Online ne posluje samo na glavnom tržištu ponuda za posao na internetu, nego i na sekundarnom tržištu agregatora takvih ponuda putem svoje druge internetske stranice, „Visidarbi.lv", koja je agregator oglasa za posao iz različitih izvora, među kojima je i stranica „CV.lv"[47]. Stoga je moguće da okolnost da CV-Online ostvaruje svoje pravo sprečavanja izvlačenja i ponovnog korištenja sadržaja svoje internetske stranice „CV.lv" nema u stvarnosti za cilj zaštitu ulaganja u njegovu bazu podataka, nego isključivanje Melonsa sa sekundarnog tržišta agregatora ponuda za posao.

58. Naravno, kriteriji utvrđeni u sudskoj praksi Suda primjenjuju se u okviru članka 102. UFEU-a. Ako postupanje CV-Onlinea ne utječe na trgovinu među državama članicama, onda taj članak nije primjenjiv. S obzirom na to, članak 13. Direktive 96/9 upućuje kako na pravo Unije tako i na nacionalno pravo tržišnog natjecanja. Stoga će sud koji je uputio zahtjev morati s obzirom na latvijsko pravo tržišnog natjecanja provjeriti obilježava li postupanje CV-Onlinea zlouporaba vladajućeg položaja. U slučaju potvrdnog odgovora, taj bi sud morao, prema mojem mišljenju, izvesti posljedice koje u pravu tržišnog natjecanja proizlaze iz takve zlouporabe. Ako to sud koji je uputio zahtjev smatra prikladnim, te posljedice mogu sezati sve do uskraćivanja CV-Onlineu da se koristi zaštitom na temelju prava *sui generis* koje je predviđeno u članku 7. Direktive 96/9.

Ograničenje prava stvaratelja baze podataka

59. Kao što sam to već spomenuo[48], uvjet da postoji šteta za ulaganje stvaratelja baze podataka trebao bi doprinijeti razgraničenju prava tog stvaratelja da spriječi izvlačenje i ponovno korištenje cjelokupnog ili znatnog dijela sadržaja te baze. Isto vrijedi za rizik od zlouporabe vladajućeg položaja jer bi takva zlouporaba bila nedvojbeno suprotna cilju prava *sui generis* utvrđenog Direktivom 96/9. Stoga predlažem da se članak 7. stavak 1. te direktive tumači na način da stvaratelj baze podataka ima pravo spriječiti izvlačenje ili ponovno korištenje cjelokupnog ili znatnog dijela sadržaja te baze samo pod uvjetom da te radnje štete njegovu ulaganju u postizanje, verifikaciju ili prikazivanje tog sadržaja, to jest da predstavljaju rizik za mogućnosti amortizacije tog ulaganja redovitim iskorištavanjem predmetne baze podataka. Osim toga, takvo sprečavanje ne može biti zlouporaba vladajućeg položaja stvaratelja baze podataka na relevantnom ili na sekundarnom tržištu. Na nadležnim je sudovima, naravno, da provjere jesu li ti uvjeti ispunjeni.

47 Iako je zastupnik CV-Onlinea, upitan u vezi s tom stranicom na raspravi, naveo da nije opunomoćen govoriti s tim u vezi, iz informacija sadržanih na stranici „Visidarbi.lv" jasno proizlazi da se radi o agregatoru ponuda za posao na internetu koji pripada CV-Onlineu. Funkcioniranje tog agregatora prikazao je podrobno njegov razvojni programer na sljedećoj adresi: https://arkbauer.com/portfolio/building-a-brand-new-visidarbi-lv-job-portal-and-aggregator/.

48 Vidjeti točke 39. do 47. ovog mišljenja.

Zaključak

60. S obzirom na sva ta razmatranja, predlažem da se na prethodna pitanja koja je uputio Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (Okružni sud u Rigi, Građanski odjel, Latvija) odgovori na sljedeći način:

Članak 7. stavke 1. i 2. Direktive 96/9/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 1996. o pravnoj zaštiti baza podataka treba tumačiti na način da:

– se pretraživačem koji kopira i indeksira cjelokupan ili znatan dio sadržaja baza podataka koje su slobodno dostupne na internetu, a potom svojim korisnicima omogućava da pretražuju te baze podataka prema kriterijima relevantnima s aspekta njihova sadržaja, izvlači i ponovno koristi taj sadržaj u smislu te odredbe,

– stvaratelj baze podataka ima pravo spriječiti izvlačenje ili ponovno korištenje cjelokupnog ili znatnog dijela sadržaja te baze samo pod uvjetom da te radnje štete njegovu ulaganju u postizanje, verifikaciju ili prikazivanje tog sadržaja, to jest da predstavljaju rizik za mogućnosti amortizacije tog ulaganja redovitim iskorištavanjem predmetne baze podataka, a što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri.

Nacionalni sudovi moraju osigurati da ostvarivanje prava sprečavanja izvlačenja ili ponovnog korištenja cjelokupnog ili znatnog dijela sadržaja baze podataka ne dovede, u smislu članka 102. UFEU-a ili nacionalnog prava tržišnog natjecanja, do zlouporabe vladajućeg položaja stvaratelja te baze podataka na relevantnom ili na sekundarnom tržištu.